

Algemeen overleg actieplan krachtwijken en onderhandelaarsakkoord Aedes-Rijk
27sep2007, eerste termijn SP

We zouden het vandaag hebben over het actieplan krachtwijken, maar eerst moet mij iets anders van het hart, over de plannen die dit kabinet heeft met de woningcorporaties. Plannen die een tijdbom leggen onder de corporatie als sociale verhuurder. Omdat de corporaties een centrale rol is toebedeeld bij de aanpak van de krachtwijken -ze mogen zo'n beetje alle problemen daar oplossen, of op zijn minst de rekening daarvoor betalen- dreigt het actieplan al direct gedegradeerd te worden tot dood papier.

Ik wil het daarom éérs hebben over het onderhandelaarsakkoord Aedes-Rijk en de invoering van winstbelasting over de sociale taken van de woningcorporaties. Niet-winstbeogende instellingen gaan straks winstbelasting betalen, hoe krijg je het verzonnen.

We hadden drie jaar terug de betaalbaarheidsheffing van VVD-minister Dekker, daar liep ook de PvdA toen te hoop tegen. Dekker wilde ruim driehonderd miljoen per jaar ophalen, minister Bos gaat voor 500 miljoen, 200 euro per huurder.

Dit plan is nog gekker dan dat van Dekker!

Professor Priemus vatte het samen onder de titel: Beroven corporaties is ongehoord.

De VNG zegt over de VPB "Dit zorgt ervoor dat de gemeenten de corporaties minder makkelijk kunnen aanspreken op het doen van onrendabele investeringen." En vervolgens: "De VPB-plicht onttrekt bovendien direct gelden uit de volkshuisvesting. Het geld dat hiermee is gemoeid vloeit naar de algemene middelen. Dit achten wij principiële onjuist."

Al in 2005 deed bureau Sovereign, op verzoek van minister Dekker onderzoek naar de invoering van deze heffing. De conclusie was dat dit de corporaties zal aanzetten tot nóg commerciële werken: hogere huren, minder betaalbare nieuwbouw, minder onrendabele investeringen. Sociale verhuurders worden gestimuleerd om asociale verhuurders te worden.

Verder heb ik inmiddels zo'n 25 brieven van gemeentebesturen en provincies ontvangen, vaak van lokale en regionale PvdA- en CDA-politici, die allemaal deze analyse onderschrijven.

Voorzitter, dit bezopen plan moet van tafel. Ik vraag de minister om in te gaan op al deze principiële kritiekpunten en daarbij nog de recente berichten dat corporaties het publieke stelsel, met medeneming van hun woningen, willen verlaten als dit plan doorgaat.

Dan kom ik nu op een alternatief voor de winstbelasting dat wél werkt. Het activeren van het corporatievermogen moet gebeuren op een wijze die de onderlinge solidariteit en de sociale taakstelling versterkt in plaats van ondermijnt.

Een Wooninvesteringsfonds, zoals overeengekomen in het onderhandelaarsakkoord van rijk en Aedes, voldoet met enige aanpassingen aan dat uitgangspunt. Als de vennootschapsbelasting verdwijnt kan de jaarlijkse voeding van het wooninvesteringsfonds, die is nu 250 miljoen, véél hoger worden. Zelfs nog hoger dan 750 miljoen, omdat er immers sprake is van het beschikbaar stellen van investeringsruimte, niet van subsidie. Daarmee ontstaat een fonds dat voldoende body heeft voor alle corporatie-investeringen in de krachtwijken, maar ook voor plannen van armlastige corporaties in andere wijken.

De SP-fractie heeft wel kritiek op afspraken over het wooninvesteringsfonds die in het onderhandelaarsakkoord zijn vastgelegd.

Allereerst het gebruik van de WOZ-waarde als heffingsgrondslag. Ook hier keren de tijden van Dekker terug! Dat is een zéér slechte grondslag. De Tilburgse woonstichting TIWOS vatte dat als volgt samen: “De WOZ-waarde zegt niets over de vermogensovermaat of over de investeringsopgave. Vermogensovermaat heeft te maken met het eigen vermogen, de stille reserves en de leningenportefeuille, in relatie tot de investeringsopgave.” Wat ons betreft zou de grondslag voor de bijdrage aan het wooninvesteringsfonds de vermogensovermaat per 1 januari 2007 moeten zijn minus de investeringsopgave waarvoor een corporatie op dat moment al verplichtingen was aangegaan.

Een volgend punt is dat er volgens ons geen corporaties moeten worden vrijgesteld van een bijdrage, tenzij ze armlastig zijn. Dus iedereen draagt bij, maar ook kan iedereen met goede projecten en te weinig eigen vermogen een beroep doen op het fonds. Dat zou erg helpen om het draagvlak voor het fonds onder alle corporaties en huurders te vergroten. Ook als je in Tilburg, Leiden of Stadskanaal woont heb je dan namelijk een eerlijke kans op een projectbijdrage.

Wat goed scoort moet bepaald worden op basis van transparante criteria die de corporaties niet op eigen houtje mogen vaststellen, maar goedgekeurd moeten worden door de volksvertegenwoordiging, door ons dus. De criteria die gebruikt zijn voor het selecteren van de aandachtswijken zijn grotendeels bruikbaar, maar je zou ook kunnen denken aan criteria met betrekking tot energiebesparing in het kader van het kabinetsprogramma Schoon & Zuinig. Kan de minister reageren op ons voorstel: iedereen draagt bij en iedereen kan in principe een beroep doen op het fonds?

Daarmee kom ik op een laatste kritiekpunt op het wooninvesteringsfonds zoals overeengekomen tussen minister en Aedes. Wat ons betreft wordt het fonds uitsluitend aangewend voor investeringen die verband houden met de kerntaken van de corporaties, zoals omschreven in het Besluit Beheer Sociale Huursector. De SP vindt het de omgekeerde wereld als op grote schaal geld van de corporaties ingezet wordt in de pijlers werken, leren & opvoeden, integreren en veiligheid. Goed dat hierin geïnvesteerd wordt, maar dat zijn taken waar primair de overheid of andere maatschappelijke organisaties verantwoordelijk voor zijn. Die moeten dan ook de portemonnee trekken!

Voorzitter dan heb ik nog enkele vragen en opmerkingen over de andere onderdelen van het onderhandelingsakkoord.

Allereerst het toezicht. Dat wordt nóg verder aan de sector overgelaten, zonder dat er zicht is op een verbetering van een wettelijk verankerde maatschappelijke controle door bijvoorbeeld de huurders en lagere overheden. In combinatie met de Vennootschapsbelasting is dit spelen met vuur!

Nu al is het zo dat goede corporaties goed intern toezicht hebben en slechte corporaties ook beroerd intern toezicht. Nu kan de minister in zo'n geval nog ingrijpen, straks niet meer. Huurders hebben dan geen enkele bescherming meer tegen asociaal beleid van hun huisbaas.

Dan de nieuwbouwproductie van 150.000 woningen in vier jaar. Begrijp ik goed dat dit de optelsom is van de sociale huurwoningen, de dure huurwoningen en de koopwoningen die de corporaties gaan bouwen? Zo ja: kan de minister ons dan vertellen hoeveel van deze 150.000 woningen echte sociale huurwoningen zijn?

Met de afspraken over de investeringen in energiebesparing zijn wij zeer tevreden. Over de toegestane huurverhogingen een stuk minder, want daarin staat dat de huurharmonisatie bij vrijkomende woningen gewoon blijft toegestaan. Dan kan de huur in één keer opgetrokken worden.

Ik heb een recent voorbeeld in de wijk Watergraafsmeer in Amsterdam, waar de alliantie maisonnettewoningen van 50 jaar oud bij mutaties voorziet van een nieuwe keuken en daarna de huur verhoogd van 450 naar 1150 euro. Vindt de minister dat acceptabel en zo nee: waarom staat ze dit soort praktijken dan met dit onderhandelaarsakkoord toe?

Daarmee kom ik tenslotte op het actieplan krachtwijken.

In dat actieplan wordt zwaar ingezet op het betrekken van de bewoners bij het opstellen van de plannen. Dat zou betekenen dat al die gemeenten vóór 1 oktober, de deadline voor de indiening van wijkactieplannen bij de minister het eens moeten zijn met de wijk over de aanpak.

Ik heb in het kader van het adoptieproject van het Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken veel contact met de bewoners van Hillesluis in Rotterdam, waar de wijktoer van minister Vogelaar in maart van start ging. De bewonersorganisatie Hillesluis liet mij vanmorgen weten dat de gemeente Rotterdam tot op heden niets, ik herhaal: niets, gedaan heeft aan het betrekken van de bewoners bij het opstellen van het wijkactieplan.

Daarna heb ik het landelijk bureau van de LSA gebeld en gevraagd of Hillesluis een uitzondering was. Volgens de LSA is in Amsterdam en Rotterdam nog helemaal niets gedaan met de belofte voor een bottom-up benadering. In andere gemeenten is het beeld gemengd, maar vrijwel altijd is er sprake van het opwarmen van plannetjes die gemeenten al op de plank hadden liggen, aangevuld met open inschrijvingen onder de lokale subsidieprofessionals.

Kan de minister mij uitleggen wat dit te maken heeft met het serieus nemen van de mensen waar het allemaal om begonnen was? En is de minister bereid de gehoor te geven aan de vier verzoeken uit de petitie van LSA en Woonbond van 3 juli jl.? Met name hun voorstel dat financiële bijdragen voor wijkactieplannen pas mogen worden toegekend nadat er draagvlak is aangetoond in de wijk.

De SP-fractie is voorstander van het verlengen van de termijn waarbinnen de wijkactieplannen kunnen worden ingediend.

(de rode passage is wegens spreektijdbeperving niet in eerste termijn uitgesproken)

Een tweede centrale element in het actieplan is de geïntegreerde aanpak van de pijlers wonen, werken, leren & opgroeien, integreren en veiligheid. Dat is op zich prima, maar de vraag is of de rijksoverheid zichzelf aan deze geïntegreerde aanpak houdt.

Professor Van der Schaar constateerde gisteren tijdens het NIROV debat dat hij in de begrotingen, met uitzondering van die van WWI, bar weinig woorden gewijd zag aan de wijkaanpak, laat staan financiële middelen. De minister had daar gisteren niet zoveel

tegenin te brengen, maar wellicht dat ze inmiddels haar overzicht heeft aangevuld. Kortom: waaruit blijkt dat al die andere ministeries ook investeren in die integrale aanpak?

In het actieplan krachtwijken én in de miljoenennota komt het spook van de herstructurering weer om de hoek kijken. Verder doet de uitwerking denken aan het Grotestedenbeleid en de Stedelijke Vernieuwing. Iets dat door de minister niet wordt ontkend. Door middel van GSB en ISV, zijn er jarenlang enorme bedragen in wijken gepompt. Dat deze werkwijze niet heeft gewerkt, wordt duidelijk wanneer we hoofdstuk 1 van het actieplan lezen. Wat gaat naar uw mening binnen uw plannen het verschil maken?

Concluderend

De invoering van de winstbelasting voor corporaties betekent feitelijk het einde van de sociale verhuurders. De minister moet wat ons betreft terug naar de onderhandelingstafel! Wij zullen daar zeker een uitspraak van de Kamer over vragen en er alles aan doen om de huurders te mobiliseren tegen deze afbraakpolitiek.

De overheid moet corporaties prikkelen om socialer te worden, alleen zo kunnen we van alle Nederlandse wijken krachtwijken maken!